

raj omenjeno knjižico jej bodo vsa ta imena kmalu popolnom znana in to je užé nekaj gledé najnovejše zgodovine. — Knjižica obsega na 50 straneh v 8° naslednjo razvrstitev: Vvod; Mehika in njeni prebivalci; Maks v Mehiki; izdajalec v Kveretari; zadnje ure cesarja Maksa; konec. Knjižica je ozaljšana z dvema podobama. Škoda je samo to, da se v njej malo preveč tiskarskih pogreškov nahaja. Upamo, da knjižica kmalu doživi drugi natis, pa da se tudi to popravi. Priporočamo jo tedaj gorko šolarskim in farnim knjižnicam.

38. **Medeni križ, kateremu je pridjano popisovanje Palestine ali svete dežele in hoje Jezusove po sveti deželi. Tretji natis. V Gorici, na prodaj pri Janezu Paternolli. 1861. Cena 15 kr.**

O tej knjižici, ki je razdeljena na dva dela, prvi obsega mično povest medeni križ, a drugi popisovanje Palestine, ne moremo drugzega omeniti nego to, da jo živo priporočamo naši slovenskej mladini. Da nihče ne kupi mačke v žaklji, porok je užé to, da je knjižica užé tretji natis doživela. Učitelji, podvizajte se, da jo spravite v šolarško knjižico, ako je še nemate!

39. **Kerški raki za kratek čas. Pervi košček. (Snadke ali anekdote.) V Ljubljani. V založbi in na prodaj pri Jan. Giontini-tu, bukvarji. 1872. Cena 8 kr.**

Te knjižice naši mladini ne moremo nikakor priporočati, a to zaradi tega ne, ker kratkočasnice niso dobro izbrane, mnogo je taci, ki merijo le na oženjene ljudi. Tudi družih nespodobnosti je mnogo. — Pri tej priložnosti naj omenimo, da bi bilo vsega priporočila vredno, ako bi kdo nabiral primerne kratkočasnice iz otročjega in šolskega življenja in bi je časoma dal na svetlo. Takih otrokom v kratek čas nabranih anekdot imajo Nemci na izbirko in tudi pri nas bi se primerna knjižica kmalu lahko spravila na dan. A pómneti je treba, da anekdote morajo biti vselej kratke in v čistem, pravilnem jeziku pisane, drugače nemajo nobene vrednosti za učečo se mladino. Potrebovali bi tudi zbirke primernih ugank, pregovorov itd. Učitelji, ki ste zmožni slovenske pisave, tukaj imate obširno polje, vsak naj nekoliko dela prevzame in kmalu bode ledina preorana!

(Vse danes imenovane knjige se dobódo pri Janezu Giontini-tu, bukvarji v Ljubljani.)

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Občni zbor »Glasbene matice« je bil 18. aprila v čitalnični dvorani. Program: 1. Ogovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev 20 odbornikov, najmanj 12 jih mora prebivati v Ljubljani. 5. Posamezni nasveti. —

Prihodkov je imela »Matica« 536 gl. a troškov 377 gl. 80 kr.

Iz poročila tajnikovega je videti, da odbor se zmirom goji misel, napraviti orglarsko šolo za organiste po deželi, a blagajnik obžaluje, da udje odpadajo, da posebno duhovniki in učitelji tožijo, da potrebujejo cerkvenih napevov. Pretečeno leto je izdala »Matica« pesem »Kranjska dežela« (Nedved), zbirko čveterospbev in več cerkvenih kompozicij od P. Angelika Hribarja. A prihodnje leto bode izdala »Nedvedove šolske pesni,« tudi se pripravljajo dobri in lehi čveterospevi za izdavanje. — Gosp. predsednik pravi, da se ne da vse na enkrat storiti, naj udje počakajo, da se razvije društveno delovanje, vsako društvo od začetka ne napreduje tako hitro . . . V pregledovalca računov se volita g. g.: Jeločnik in Skale. Pervosednik je gosp. Franjo Ravnikar, podpredsednik posp. A. Praprotnik, blagajnik gosp. Franjo Drenik; a odborniki g. g.: Anton Stöckl, Alojzij Steinmetz, P. Angelik Hribar, Anton Förster, Dragotin Zagar, Josip Šulc, Vojteh Valenta, Feliks Stegnar, Anton Jentel v Ljubljani; vnanji g. g.: Anton Hribar v Gorici, J. Miklosič v Mariboru, dr. Benjamin Ipavec v Gradcu, Franjo Gerbic v Zagrebu, Josip Noli v Zagrebu, Matija Susteršič v Kerskem, Matija Žvanut v Terstu, Ivan Mrcina v Proseku.

— *Iz deželnih zborov.* (Dalje.) Kranjski deželni zbor je bil otvorjen 7. marca a zaključen 11. aprila. V 11. seji dne 8. aprila je prišel na dnevni red predštev za ljudsko šolstvo na Kranjskem. Potrebuje se namreč 174.529 gl. 41 kr., zaklada (založbe) pa je 13.477 gl. 62 $\frac{1}{2}$ kr., tedaj primanka 161.051 gl. 78 $\frac{1}{2}$ kr. Ako se na podlagi davkov 910.000 napravi 18 % šolski naklad, ostaja še 2.748 gl. 21 $\frac{1}{2}$ kr. — Poročevalec je poslanec Dežman, ki stavlja dotične nasvete, da se namreč v poravnanje primankljeja 161.051 gl. 78 $\frac{1}{2}$ kr. dovoli za l. 1877 18 % deželnih prikladov za normalno-šolski zavod na neposredne priklade za deželni in zemljiščno odvezni zaklad podveržene davke, izvzemši one ljubljanskega mestnega okrožja, in se deželnemu odboru naroča, da skerbi za to, da bode ta sklep po cesarju poterjen in se začne pobirati priklada.

Gosp. Dežman stavlja tudi več nasvetov, ki merijo na to, da bi se normalno-šolski zaklad preveč ne obkladal, splošni znesek (Pauschal-Betrag) 12.600 gl. nasvetuje dovoliti le pod tem pogojem, da ima pri določevanju ali povisanju učiteljskih plač govoriti tudi deželni odbor, ki ima gledati tudi na korist obdačencev i. dr.

V splošni debati govori najprej posl. dr. Schrey, ki se zavaruje proti temu, da bi Ljubljana, ki vzdržuje sama svoje šole, vplačevala tudi k normalnemu šolskemu zakladu, vendar predloga ne stavi. — Potem govori dr. Bleiweis, ki biča sedanjo sistemo, ter pravi, da so po drugih deželah ravno taki stroški, da jih dežele komaj zmorejo — (enaki vzroki — enaki učinki. Vr.). Dalje pravi: »Ko bi manj potratili za navadne ljudske šole, ki so organizirane čisto po tujem kopitu, bi mogli za kake druge šole več storiti — to so tiste šole, katere tudi poročilo omenja, ki so namenjene kmetijskemu nauku na ljudskih šolah. Za te bi se moralo več storiti, tukaj bi bil denar na dobre obresti naložen. Gorko tedaj priporočam, naj slavna zbornica priterdi predlogu, da se 1500 gl. za prihodnje leto oberne v ta namen.« Konečno pa predlaga, naj finančni odsek na drobno izšteje, ter poroča v eni prihodnjih sej: koliko bodo znašale skupne deželne priklade doštevši potrebščino za napravo kmetijske šole na Dolenjskem.

Gosp. Bleiweis-u odgovarja najprej gosp. dr. pl. Schrey, ki pravi, da je šolski naklad letos za to tako velik, ker se morajo pervikrat učiteljske plače po tem potu izplačati, a odpravljen je šolski denar, učiteljska bera in drugi šolski nakladi. G. Sch. je za to, da bi deržava šolstvo prevzela. (Ne mara zanj, zarad

stroškov ne. Vr.) Sicer se mora sedaj nadomestiti, kar se je v prejšnjih časih zamudilo, zato toliko troška. Potem govori še poročevalec g. Dežman, ki pravi, da se v ljudski šoli uče samo praktičnih reči. Sicer se tu in tam ukrene kaj napačnega, pa s časoma se hoče vse na bolje obrniti, tudi duhovščina se boče spoprijaznila z novim šolskim redom (e, zakaj bi se ne, samo treba odpraviti tiste paragrafe iz novih šolskih postav, ki cerkvi kratijo pravico do določevanja o veronauku in potem bo vse šlo; za drugo se cerkev ne bo pulila, samo da boče verski vpliv do odgoje mladine postavno zavarovan). Posebno pa se mora skerbeti za poduk v kmetijstvu bolje, kakor dosihmal in za ta poduk se mora več potrositi. Sicer pa podpira dr. Bleiweis-ov predlog, ki tudi obvelja pri glasovanji. — G. Dežman predlaga, naj Primorsko daje k šoli v Vremu 100 gl., tudi Kranjsko ravno toliko plačuje za nekatere v Podgraje (na Primorskem) vsolane soseske bistriškega okraja. Predlog obvelja isto tako tudi vse druge točke potreščine, točka I., tedaj skupaj.

I. Djavnostne plače učiteljev:

1. plačo učiteljev v skupnem znesku z	140.274 gl.	92 kr.
2. službene doklade v > > z	2.610 >	— >
3. opravilne doklade v > > z	3.174 >	99 >
4. denarji za stanovališče v > > z	1.157 >	50 >
5. počezek za nove učiteljske službe za zboljšanje učiteljskih plač in za opravi- lne doklade na šolah, ki bi se raz- širile po prilogi 48, stran 2 in 3 v skupnem znesku z	12.600 >	— >

Začne se potem debata o 3. odborovem nasvetu, ki stavlja pogoje, kako se ima porabiti ovi splošni znesek 12.600 gl. — (Dalje prih.)

— *Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta v Ljubljani 30. marcija.* Predsedoval je c. k. deželni predsednik in navzočnih je bilo 6 članov. — Opravilni spisi razrešeni od zadnje seje so se vzeli na znanje. — Razpisane so bile učit. službe v Kranji, na gimnaziji v Rudolfovem in v Kočevji. — Farni oskerbnik Šimen Robič je poslal zbirko žuželk, to je dobila ljub. realka in darovalcu se je dež. šol. svet zahvalil. — Razrešene so bile prošnje za oproščjenje šolnine, katere ste poslali gimnaziji v Kranji in v Rudolfovem. — Vzelo se je na znanje, da se na gimnaziji v Rudolfovem zopet podučuje v telovadbi, za trošek se je odkazal primerna svota. — Prošnja ljubljanskega učiteljšča zaradi oproščjenja šolnine nekomu se je razrešila. — Spraznjeno mesto Leopold Philippove vstanove za l. 1876 in 1877 se je podelilo pomožni učiteljici. — Dvanajst okrajnih bukvarnic in nekaj vslužnih učiteljev je dobilo dr. Egger-jevo knjigo »der Naturaliensammler,« in ta knjiga se priporoča za pomočno knjigo. — Imenovanje učitelja Antona Požarja za stalnega učit. v Knežaku in učiteljev Janeza Thume in Janeza Pleško-ta za Vipavo se je sprejelo, napravili so se jim dekreti. — Prošnje za pripomoč in nagrado so se razrešile.

— *Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta v Ljubljani dne 27. aprila.* Predsedoval je c. k. deželni predsednik in navzočnih je bilo 8 članov. — Pervodja je prebral od zadnje seje razrešene vloge. — Na deški in dekliski šoli v Kamniku je nemščina zapovedani (obligatni) nauk tako, kakor veleva učni čertež, a prošnja, da naj boče nemščina tudi učni jezik, se ni ušla. — Nunski samostan v Loki je prosil, da bi smeje redovne kandidatnje za učiteljice sprasane biti, a da bi se jim spregledal zrelostni izpit in dveletno praktično podu-

čevanje na javni šoli; ta prošnja se je poslala ministerstvu v razsojo. — Srenjski predstojnik je zahteval vnovič obravnavo pritožbe zoper nadučitelja, se je zavrglo. — S knjigarjem Ed. Hölzel-nom na Dunaji so se vnovič porazumevali zaradi stenskega zemljevida Kranjskega. — Prošnja glavnega učitelja od drugod za službo na učiteljsišču v Ljubljani, zatem pa prošnja družega, da bi se mu vštela tudi službena leta na ljudski in meščanski šoli, se je predložila ministerstvu. — Poučno knjigo za nauk o domovini boče pisal glavni učitelj na ljub. učiteljsišču. — Privolilo se je, da sme za sedaj poldnevni nauk biti na dvorazr. ljud. šoli v Šentvidu. — Krajnemu šol. svetu se ni privolilo, da bi otroci iz treh vasi le po dvakrat na teden hodili v šolo. — Namesto c. k. nadzornika, ki je bil popred strokovnjak v okraj. šl. svetu, se je volil drug učitelj, temu se ni oporeklo. — Soseski v Zgornji Šiški in v Šentvidu ste se pritožili zoper razsodbo c. k. okraj. šl. sveta za Ljubljansko okolico zaradi podpornine učiteljski vdovi in dvema otrokoma, pritožba se je zavrgla. — Andreja Legata je pomnoženi krajni šol. svet in deželni odbor imenoval stalnega učitelja v Zagorji (Notranj.) in Franceta Fabijančiča v Bučki; bila sta umeščena. — Poročilo dež. nadzornika za hum. predmete o nadzorovanji gimnazije v Kočevji se je predložilo ministerstvu. — Konečno so se razrešile prošnje i. t. d.

— Šolske bukve ostanejo tudi v prihodnjem šolskem letu lè-te, kakor pretečeno leto (minist. ukaz). — Kaj bodo počeli sedaj učitelji, katerim ni jedna knjiga po volji in prav pisana. (Veliko kokodakanja, pa malo jajec, to je znamenje našega časa.)

Pobirki, tu in tam.

Zakaj letos ni bila velikanoč prvo nedeljo po pomladnji polni luni (t. j. 9. aprila), ampak še le nedeljo potem 16. aprila. (Konec.)* Pomladnja polna luna ali velikonočna meja se pa že od starodavnih časih ne prešteviluje po astronomiškimi tablah, katerih vsakdo ne razumeva, marveč po obvodu (ciklus) tako, da tudi nestrokovni to lahko razume. Srednja pot lune (sinodična) od ščepa do ščepa je 29 dni 12 ur 44 minut 29 sekund. Atenec Meton je že 423 let p. K. najdel, da 235 ščepov je s prav majhnim razločkom 19 solčnih let. Po tej Meton-ovi dobi, ki sta jo pozneje popravila nekoliko Kalip in Hiparh, so Gerki za dolgo časa zadost natančno preštevilili nastop polne lune, da so po nji vravnali leto, in praznike po luni. Po tej dobi, 19 solčnih let — imenovane »lunski krog«, so tudi Judje od 4. stoletja, ko so živeli v pregnanstvu, določevali leto (lunino), pa tudi velikonočni praznik.

Kristijanje so v prvih časih ali sami opazovali ali pa so preštevilili polno luno po obvodu, pozneje so patriarhi v Aleksandriji, ker je bila slavna matematiško-astronomiška šola, določevali čas velike noči, poglavitno po Metonovem krogu. Ob času Karola Velikega je zmagal aleksandriški velikanočni kanon in kristijanje so se vendar zedinili v tej stvari.

Ko je pa papež Gregor XIII. dal l. 1582 koledar popraviti, kar so izvršili Kalabrezec, Alojzij Liliij, nemški jezuit Clavij in Lah Ignacij Danti so sestavili z ozirom na najnovejše preiskave Kopernikove, kar se tiče dolgosti leta in sinodne lune pravilo prav ednostavno, pa zelo bistro, da se po obvodu preštevilijo dan v mesecu za pomladno luno na tisoč let ne gledè na uro in minuto, da nastopi polna luna.

»Zlata številka«, ki gre od 1 — 19, in ki zavisi od Metonovega ciklusa, potem pa »lunina epakta«, ki od njega zavisi, ki pove starost lune 1. januarja

*) Glej l. 9. st. 144.